

**Videnscenter på Ældreområdet
Elektronisk Nyhedsbrev
FOREBYGGELSE NR. 48
September 2006**

Nye dokumentationsredskaber i værktøjskassen

I værktøjskassen til dokumentation af de forebyggende hjemmebesøg på Videnscentrets hjemmeside, er der tilføjet nye dokumentationsredskaber, stammende fra fem forsøgs- og udviklingsarbejder rundt i landet. Projektmagerne har sendt os deres materiale, og det lægges nu ud til orientering og til fri afbenyttelse for andre, som har planer om dokumentation og synliggørelse af de forebyggende hjemmebesøg. Projekterne omtales kort i dette nyhedsbrev.

Værktøjskassen: <http://www.aeldreviden.dk/fagomraader/forebyggelse/Vaerktoejskasse/Dokumentation.html> skal være et dynamisk redskab, hvorigennem forebyggende medarbejdere rundt i landet deler erfaringer og dokumentationsmetoder med hinanden.

Læsere, der har andre erfaringer at videregive, må meget gerne sende os materiale på <mailto:johannesen@aeldreviden.dk>

De fem nye projekter i værktøjskassen:

Tidlige forebyggende hjemmebesøg til etniske borgere
Undersøgelse af forskelle på ja- og nej sigere
Undersøgelse af effekten af forebyggende hjemmebesøg i Odense
Livsstilscafeer som borgerrettet faldforebyggelse
Screeningsinstrument til lægemiddelrelaterede problemer

Tidlige forebyggende hjemmebesøg til etniske borgere

Roskilde Kommune har gennemført et projekt med tidlige, forebyggende hjemmebesøg til ældre etniske borgere. Man besøgte i alt ti tyrkiske kvinder i alderen 60-71 år, med genbesøg hos seks af disse. Den forebyggende medarbejder brugte familien som tolk, og fik hjælp til oversættelser af breve m.v. fra det lokale integrationsråd. Selvom ingen af de tyrkiske kvinder betegnede sig som raske eller rørige, havde de i stort omfang klaret sig med hjælp fra familien og ønskede fortsat dette. Deres kendskab til kommunens tilbud om hjemmehjælp, træning og

aktivitet på lokalcentre og frivillige var generelt sparsom, og det viste sig vanskeligt at introducere livsstilsændringer, med fokus på motion og vægttab.

Blandt ønsker og forslag fra de tyrkiske kvinder og deres familier var åben rådgivning, for eksempel hvert kvartal, oprettelse af klub eller mødested i lokalområdet for tyrkiske kvinder, etniske plejehjem og skriftlige vejledninger på tyrkisk om økonomiske muligheder og rettigheder.

Rapporten fra projektet - der blev omtalt i sidste udgave af Forebyggelse - kan ses

her: <http://www.aeldreviden.dk/fagomraader/forebyggelse/Vaerktoejskas/bilag.etniske.roskilde.pdf>

Yderligere information: Lone Bennicke, <mailto:loneb@roskildekom.dk>
<<mailto:loneb@roskildekom.dk>>

Undersøgelse af forskelle på ja- og nej sigere

I sit speciale fra Den Sociale kandidatuddannelse ved Aarhus Universitet 2003, har Iris Nielsen undersøgt, hvilke forskelle der var mellem personer, der havde sagt ja henholdsvis nej til de lovpligtige, forebyggende hjemmebesøg for 75+ årige. Fokus var på, om nej-sigerne til besøg havde et bedre funktionsniveau end ja-sigerne. En forsigtig fortolkning viser tegn på, at nej-sigerne er yngre end ja-sigerne, at de har lidt bedre mestringsevne, netværk og mobilitet og en længere skoleuddannelse - men data åbner også mulighed for en undergruppe af nej-sigere, der ikke er velfungerende. I konklusionen på undersøgelsen indikeres, at der er en tendens til et bedre funktionsniveau hos nej-sigerne, men at resultatet skal tolkes med varsomhed.

Deltagerne var 102 tilfældigt udvalgte ældre enlige kvinder fra to distrikter i Ebeltoft kommune. De blev interviewet i deres eget hjem efter et struktureret spørgeskema med lukkede svarmuligheder. Der indgår følgende skalaer i spørgeskemaet: Tre spørgsmål vedrørende personlig mestringsevne "SOC" (Antonowsky) og to skalaer vedrørende mobilitet: Mob-H og mob-T af Kirsten Avlund. Spørgeskemaet vurderes at være egnet til at fremskaffe svar på centrale effektvariable vedrørende funktionsniveau. Klinikchef dr.med. Carsten Hendriksen var faglig vejleder på projektet.

Resume af rapporten, litteraturliste og spørgeskemaet kan ses

her: <http://www.aeldreviden.dk/fagomraader/forebyggelse/Vaerktoejskas/bilag.ebeltoft.indhold.html>

Yderligere oplysninger: Iris Nielsen, Ebeltoft

Kommune telefon 8635 2122 eller <mailto:irn@ebeltoft.dk>

Undersøgelse af effekten af forebyggende hjemmebesøg i Odense

Odense Kommunale Ældrepleje, Aktivitet og Træning har i 2005 gennemført en omfattende spørgeskemaundersøgelse vedrørende de forebyggende hjemmebesøg. Den viser, at de forebyggende hjemmebesøg nytter og agerer ud fra bred viden.

I projektperioden har alle ældrekonsulenterne som foretog forebyggende hjemmebesøg, haft fokus på træthed ved mobilitet, fald og vandladningsproblemer samt på transportmulighed og udbytte af besøgene. Dette er alle områder som forskning viser, har stor betydning for de ældres livskvalitet og for at de kan klare sig længst muligt friske og uafhængige af hjælp fra andre. Det er også områder, hvor man ved, at en tidlig og forebyggende indsats nytter noget.

Baggrunden for at lave undersøgelsen var blandt andet at undersøge, hvem det er, som siger "ja" til de forebyggende hjemmebesøg og at undersøge, hvad de ældre oplevede var vigtigt ved besøget og hvad det eventuelt affødte.

Der er udarbejdet et spørgeskema som blev udfyldt sammen med borgeren af de forebyggende medarbejdere ved besøget. Skemaet er udfyldt anonymt og det har været frivilligt at deltage. Til nogle af spørgsmålene er der åbne svarmuligheder, hvilket giver øget mulighed for at forstå, hvad der har været vigtigt for borgerne.

2946 +75-årige borgere har medvirket i undersøgelsen – og disse er repræsentative i forhold til Odense kommunes +75-årige borgere hvad angår alder, køn, samlivsstatus og hvor mange, der har hjemmehjælp.

De tre fokusområder har vist sig relevante, idet mere end halvdelen af de besøgte havde problemer med træthed ved mobilitet, fald og/eller vandladningsproblemer. 17% havde problemer med transporten, især på grund af helbredsproblemer. Det ses, at ældrekonsulenterne er medvirkende til at løse disse, blandt andet ved henvisning til træning – privat eller kommunalt, til læge eller til at søge kørselsordning.

Det konkluderes at: *"ældrekonsulenterne er med til støtte borgerne i at bevare deres funktionsniveau og udnytte egne ressourcer. Mange borgere giver udtryk for at besøget giver dem tryghed og at ældrekonsulenterne står til rådighed med råd, information og vejledning. Ældrekonsulenterne informerer om en bred vifte af emner vedrørende sundhed, forebyggelse og sundhedsfremme og de iværksætter meget forskelligartede tiltag i forbindelse med besøgene, hvilket vidner om, at de må have en bred*

viden om mulige indsatser og forskellige tilbud både i kommunalt og ikke-kommunalt regi."

Undersøgelsen munder ud i en række anbefalinger, blandt andet at forebyggende medarbejdere skal have fokus på risikosituationer og risikopersoner, for at forebygge tab af funktionsevne og afhængighed af hjælp.

Det anbefales i rapporten, at de, som har sagt "nej tak" til ordningen, da de var 75 år igen tilbydes at komme med i ordningen, når de bliver 80 år, samt at de +75-årige som har fået bevilget hjemmehjælp til praktisk bistand og ikke er med i ordningen, skal kontaktes ved 80-års alderen, hvis ægtefællen dør eller hvis de er påbegyndt at få praktisk hjælp - *"ikke for at undgå praktisk bistand, men for at tilbyde en forebyggende indsats, så den ældres funktionsevne ikke forringes yderligere."* Desuden vil man som noget nyt tilbyde ekstra besøg hos de +75-årige, der tidligere har sagt "nej tak" til ordningen samt til +65-årige, som er blevet alene efter ægtefælles død.

Endvidere anbefales brug af en samtale-guide, at medarbejderne har fokus på social isolation og netværk, at de fortsætter med at udfylde træthedsskalaen og at de fortsat tilbydes undervisning. Det er tanken, at man i Odense Kommune hvert år vil have fokus på nye områder, som man ved har betydning for de ældres tryghed og trivsel og for at de kan bevare deres funktionsniveau længst muligt.

Resultater og anbefalinger kan ses i en rapport, udarbejdet af projektlederne Laila Ravnkilde Marlet <mailto:lirma@odense.dk> og Tove Bruun Kristensen <mailto:tbkr@odense.dk> med støtte fra konsulent Erik Vind Frost, Økonomikontoret Ældre- og Handicapforvaltningen.

Rapporten, som er på 52 sider, kan downloades

her: <http://www.aeldreviden.dk/fagomraader/forebyggelse/Vaerktoejskas/bilag.rapport.odense.pdf>

Da det konkluderedes i rapporten, at emnerne fald og inkontinens er relevante i forhold til målgruppen af ældre, der får forebyggende hjemmebesøg, har man i Odense Kommune i 2006 valgt at have fokus på:

Fald

Natlige toiletbesøg

Social deltagelse / uønsket alene

Der alle er temaer, hvor også forskning viser, at disse har stor betydning for senere afhængighed af hjælp fra andre.

Se spørgeskemaet for de forebyggende hjemmebesøg i Odense kommune 2006

her: <http://www.aeldreviden.dk/fagomraader/forebyggelse/Vaerktoejskas/bilag.skema.odense.pdf>

Samtalen mellem den ældre og ældrekonsulenten i forbindelse med de

forebyggende hjemmebesøg indeholder mange andre emner end dem, som der dokumenteres i forhold til. Til de udvalgte områder er der udviklet en samtaleguide, som ældre konsulenterne bruger.

Samtaleguiden er under udvikling, men den kan ses her til inspiration for andre: <http://www.aeldreviden.dk/fagomraader/forebyggelse/Vaerktoejskasse/bilag.samtale.odense.pdf>

Yderligere oplysninger om projektet og den efterfølgende nye praksis, kan fås ved at kontakte udviklings- og projektterapeuterne Tove Bruun Kristensen <mailto:tbkr@odense.dk> og Laila Ravnkilde Marlet <mailto:lirma@odense.dk> eller på telefon 6551 6350

Livsstilecafeer som borgerrettet faldforebyggelse

Med temaet "Hold balancen og forebyg fald" har de forebyggende medarbejdere i Vanløse, Brønshøj og Husum lavet borgerrettet undervisning. Der har i foråret 2006 været holdt to livsstilecafeer og efterfølgende undervisning for 48 ældre borgere fra området. Undervisningen foregik efter en pædagogik, hvor deltageres personlige fortællinger fik plads, og hvor der også hver gang var et indlæg fra gæsteundervisere så som konsulent i medicinsk Qi Gong, farmaceut, terapeuter fra det lokale træningscenter og fodterapeut studerende.

Projektmapperne har udgivet en midtvejsrapport over erfaringerne hvor det konkluderes, at det har været et intensivt, arbejdsomt og indholdsrigt forløb. Deltagerevalueringerne viser, at undervisningen har haft relevans for håndtering af dagligdagens udfordringer og at det har styrket handlekompetencen hos deltagerne. I efteråret fortsætter projektet under navnet "senior-kurser".

Se midtvejsrapporten

her: <http://www.aeldreviden.dk/fagomraader/forebyggelse/Vaerktoejskasse/bilag.midtvejsrap.pdf>

Yderligere oplysninger: Forebyggelseskonsulenterne Annette Larsen, telefon 3827 4086 og Ingeborg Byskov, telefon 3827 4082 samt konsulent Marianne Mahler, Folkesundhed København.

Screeningsinstrument til lægemiddelrelaterede problemer

I Frederiksborg Amt har man udviklet et screeningsredskab i forhold til ældre og medicinering, som de forebyggende medarbejdere kan have med sig ved besøgene. Det skal som udgangspunkt anvendes til borgere, der

bruger mere end fire forskellige lægemidler.
Baggrunden er, at ikke alle forebyggende medarbejdere har uddannelsesmæssige forudsætninger for at identificere potentielle lægemiddelrelaterede problemer hos de borgere, de besøger.

Screeningsinstrumentet er afprøvet i syv kommuner over en tre måneders periode, og der blev i alt indsamlet 429 skemaer. De deltagende medarbejdere udtaler, at de har fundet skemaet anvendeligt, og at det har fået dem til at fokusere mere på medicinen, end de ellers ville have gjort. De fleste borgere synes velorienterede om, hvad de tager medicin for, og de borgere, som er usikre har ofte enten hjemmesygeplejerske eller en pårørende til at hjælpe sig. Skemaet har gjort det lettere for den forebyggende medarbejder at vurdere, om borgeren bør henvises til læge, apotek og/eller hjemmesygeplejerske.

Se rapporten og skemaer

her: <http://www.aeldreviden.dk/fagomraader/forebyggelse/Vaerktoejskasse/frederiksborg.html>

Yderligere oplysning Mette Mohr, forebyggelsessekretariatet,
Frederiksborg Amt - <mailto:mmo@fa.dk>